

De bank van Hans Keilson

Marita Keilson-Lauritz

Toen ik erover nadacht, wat ik hier over de analysebank van Hans Keilson moest zeggen, bij de presentatie van Rolien's mooie *Freud in de sofa*-boek, dacht ik er ook over na, wat dat nu eigenlijk was: Een "bank"? Een "sofa"? Een "couch": ik geloof dat de Duitse psychiaters het zo noemen, maar ik heb hem dat nooit horen zeggen. Want ook al las hij Freud uitsluitend in het Duitse origineel (behalve de *Vorlesungen*, die hij als Zeventienjarige had aangeschaft, bezat hij ook tien delen *Gesammelte Werke* uit 1925, meegenomen bij de vlucht naar Nederland, om precies te zijn: opgestuurd door zijn zorgzame vader), in zijn beroep als zenuwarts en psychoanalyticus was het Nederlands de voertaal.

Toch even kijken hoe hij de analysebank in zijn interview met Rolien noemt? "Mijn eerste divan", zegt hij, "staat boven in mijn studeerkamer." "Divan" dus, volgens Wikipedia is dat "een lage rustbank die zich onderscheidt van conventionele modellen door geen rugleuning of armleuningen te hebben". Klopt. Nog niet zo gek dus. Het woord komt uit het Perzisch en betekent daar ook nog zoiets als een bloemlezing van poëzie (vandaar Goethes "West-östlicher Diwan"). Wat een woord voor een analysebank!!

"Ik heb hem indertijd hier in een winkel in Bussum gekocht," vertelt Hans verder, "ik ben er op gaan liggen en vond hem meteen goed. [...] Het is geen specifiek analytische bank, het is eigenlijk een huiselijke bank."

Hoeveel Freud zit er in deze "huiselijke bank"? Er blijkt vooral een andere "vader" in te zitten: "Mijn vader", vertelt Hans, "was geen medicus, hij was koopman. Hij deed 's middags een dutje op zijn slaapbank in de kamer waar mijn bureau stond. Ik maakte mijn huiswerk voor school, terwijl hij daar heerlijk

lag te slapen. Dat maakte indruk op mij. Ik denk dat de divan die ik zelf gekocht heb, geïnspireerd is op de sofa (!) waarop mijn vader zo lekker lag te slapen. Ik denk dan aan de vorm van de bank en ook een beetje aan de kleur.”

Deze bank/divan/sofa stond daar, in zijn spreekkamer, tot aan zijn dood in mei 2011. Soms heb ik hem daar zelf een dutje zien doen, tussen twee patiënten door. Een beetje zoals zijn vader dus.

Na de dood van Hans heb ik even een beetje rondgevraagd of een aankomende analyticus of analytica misschien zin zou hebben in “de bank van Hans Keilson”. Dat leverde niet meteen een oplossing op. Dus wat nu? In een soort Hans-Keilson-Museum had ik niet zoveel zin. De spreekkamer veranderde in mijn slaapkamer. (Ik droom dus nu precies op de plek waar decennialang dromen ter sprake kwamen.) De bank moest een nieuwe plek krijgen, maar daarvoor moest hij naar mijn idee van zijn nogal spartaans uiterlijk worden ontdaan. Hij kreeg een nieuwe jas: Een heel jaar heb ik gebreid, eerst een ca. 3 cm breed lint in alle kleuren van de regenboog. Alle resten wol gingen erin, resten van meer dan veertig jaar breibezigheden. Ook mijn buurvrouwen leverden wolresten aan. En dan, met hele dikke breipennen heb ik van dat lint een stevig en loodzwaar kleed gebreid, dat over de bank werd gespannen. Nu staat ze, bont maar met de oorspronkelijke bekleding toch zichtbaar als je goed kijkt, beneden in de woonkamer.

Vroeger, boven in zijn spreekkamer, zat Hans aan zijn schrijftafel met de rug naar zijn bank-divan-sofa toe. Nu, beneden, zit er een keer per week zijn trouwe biograaf Jos Versteegen te werken, met de rug naar deze zelfde bank. Met daarin de verhalen van vele jaren. Met daarin ook, beschermd door mijn bonte winterjas, de gedachten en dromen van het onderwerp van de biografie, ook gedachten aan de niet geredde, in Auschwitz vermoorde vader. En ik ben er zeker van dat er ook een behoorlijk stukje Freud in zit, in de bank van Hans.
